

MANAGEMENT SÍDELNÍ ZELENĚ

1. Východiska

Termín management se postupně stává termínem velmi frekventovaným – nejdříve v oblasti firemní ekonomiky, později rovněž v souvislosti se správou věcí veřejných.

Management sídelní zeleně (MGZ) je suma všech potřebných činností k plánování, zakládání a péči o sídelní zeleň směřujících k dosažení její maximálně možné kvality při optimálním využití disponibilních zdrojů.

Kromě této základní definice již byla odborné veřejnosti nabídnuta definice managementu péče:

Management péče o sídelní zeleně je suma všech potřebných činností k péči o sídelní zeleň směřujících k dosažení její maximálně možné kvality při optimálním využití disponibilních zdrojů.

Vzhledem k velmi rozdílným strukturám a rozdělení zodpovědnosti za městskou zeleň v městských správách – často je za komplexní úlohu odpovědné několik organizačních jednotek – je v nejlepším případě možné popsat jakýsi ideální obraz managementu městské zeleně, podle kterého se bude moci orientovat další vývoj v městských správách. Základní tezí pro dobře fungující MGZ je, aby se všechny úlohy začínající stanovením koncepce až po operativní provádění péče nacházely v kompetenci jedné „managementové jednotky“. Pokud bychom se na tomto zadání shodli, potom musíme považovat současný stav v ČR jako naprosto nevyhovující.

MGZ lze věcně rozčlenit do čtyř základních oblastí:

- management ploch
- management zdrojů
- management konfliktů
- management komunikace

I když se tyto oblasti zčásti překrývají, je přesto možné popsat jejich typické znaky a prvky či nástroje. Nabízené členění je pro nás neobvyklé, nicméně může posloužit jako určité východisko pro popis MGZ.

2. Management ploch zeleně

Management ploch zeleně je suma všech údajů, které se týkají jednotlivých ploch zeleně a systému zeleně jako celku. Jedná se především o údaje, které popisují plochy zeleně jako základní skladebný prvek (organizační jednotku) systému zeleně včetně jejich vnitřní struktury. Charakteristika vnitřní struktury ploch zeleně se opírá především o analýzu zastoupení a kvality strukturálních prvků základních ploch zeleně. Management ploch zeleně má několik aspektů:

A) Aspekty kvantitativní:

- MGZ stanovuje kritéria pro rozvoj vůdčí představy a konkretizuje stěžejní body potřeby ploch. Základním úkolem plánování je promítnutí této vůdčí, nebo cílové představy, do generelu zeleně, při současném dalším zohlednění přírodních faktorů, a její sladění s potřebami vývoje města včetně průběžné aktualizace. Cíle, zakotvené ve vůdčí představě, musejí být – stejně jako i dílčí cíle na každé následující úrovni – jasné (každý jim musí rozumět), realistické (dosažitelné za daných rámcových podmínek), schopné konsensu (podpořené minimálně většinou) a termínované (do kdy má být cíle dosaženo) aby pro MGZ skýtaly upotřebitelný podklad.

B) Aspekty kvalitativní :

- podkladem pro takovou část generelu zeleně, která by vyjadřovala kvalitativní aspekty prostorového plánování je digitální pasport zeleně spolu se seznamem ploch zeleně jako datovou bází pro definici prostorově konkrétních zadání. Kvalitativní zadání pro plochy zeleně potom vyplývají z vyvinuté typizace, kde jsou pro každý funkční typ zeleně nejprve obsaženy všeobecně platné informace o velikosti, funkci a relevantní oblasti ve městě. Za tímto účelem se vyhodnocuje prostorový potenciál plochy spolu s informacemi ze sociální struktury a z analýzy potřeby (např. i se zúčastněním občanů).

Pro oblast sídelní zeleně je třeba mít odborně definovanou a politicky sladěnou či projednanou vůdčí představu (vizi) o rozvoji systému zeleně a o nutném režimu péče o jednotlivé plochy zeleně. Taková základní představa tvoří základ pro MGZ. Stejně tak je třeba mít vydefinovaný management péče.

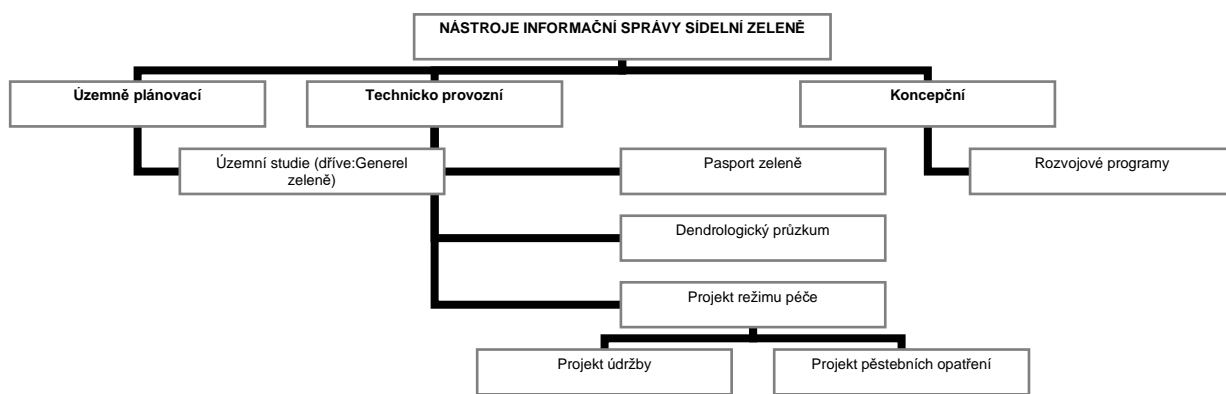
Management ploch je považován za základní datovou strukturu, kterou využívají ostatní výše vymezené součásti MGZ. V tomto ohledu má management ploch svoji dominantní a nezastupitelnou úlohu a kvalita údajů, které generuje přímo ovlivňuje kvalitu MGZ

2.1. Plánovací nástroje managementu ploch

Základní plánovací nástroje tvoří jednotlivé druhy oborových dokumentů. Jejich obsah se vyvíjel postupně spolu se samotným oborem. V současné době je konkretizován a postupně zpracováván ve formě oborových standardů (SVOBODA, ŠIMEK 2003).

S ohledem na význam plánovacích nástrojů, na jejich vymezení jako oborových standardů a především z pohledu vzájemného nutného sdílení informací mezi jednotlivými dokumenty v rámci informační správy sídelní zeleně, je tomuto tématu věnována v příspěvku detailní pozornost. Neposledním důvodem této zvýšené pozornosti je i skutečnost, že popisu předmětných plánovacích nástrojů nebyla doposud v naší literatuře věnována odpovídající pozornost. Přehled nástrojů viz. obr.č. 1

Obr. č. 1 Plánovací nástroje managementu ploch jako nástroje informační správy sídelní zeleně

2.1.1. Územní studie (dříve Generel zeleně)

V novém stavebním zákoně (Zákon 183/2006 Sb.) nahradila „územní studie“ dříve v oboru zpracovávané „generely zeleně“ § 25 SZ. Pro tento nový typ dokumentu nebylo ještě zažito žádné nové označení – s vědomím určité nepřesnosti je v textu dále uveden „generel zeleně“ (GZ).

Generel zeleně (GZ) patří mezi základní oborové nástroje pro výkon správy zeleně. Z hlediska územního plánování je možno chápat GZ jako územně plánovací podklad ze skupiny územních generelů, které řeší otázky územního rozvoje jednotlivých složek osídlení a krajiny (§ 3, Zákona č.50/1976 Sb., ve znění doplňujících předpisů). GZ je tedy oborově specifickým dokumentem, který slouží zpravidla jako podklad pro územní plán obce (popř. může územní plán oborově rozvíjet), regulační plány, urbanistické studie a projekty zahradních úprav.

Cílem GZ je zajistit rozvoj systému zeleně, který se může odehrávat jednak v rovině každého skladebného prvku, tj. objektu zeleně, ale také (a mnohdy především) v kultivaci prostorových, kompozičních a provozních vazeb mezi jednotlivými objekty zeleně. Pod pojmem „rozvoj“ si je možno, pro tuto úroveň sdělení, představit paletu velmi různých „rozvojových strategií“ jako např.: změny funkčních typů, soubory opatření směřující k naplnění optimálního režimu péče, popř. převody, přeměny a obnovy určitého podílu vegetačních prvků v objektu a pod.

Na úrovni systému (mezi jednotlivými objekty) se může např. jednat o odstranění bariér (provozních, kompozičních...) nebo o vytváření předpokladů k dosažení vyššího stupně prostorové spojitosti systému zeleně. Opatření zajišťující rozvoj systému zeleně budou vždy mnohvrstevnatá, komplikovaná a časově náročná. Vždy se budou muset opírat o více než dobrou znalost problematiky konkrétního místa – ale především o správně zvolenou vysoce profesionální argumentaci.

Vůdčí představou GZ je systém rozvojových os v krajině a ve městě, směřovaný k centru a určený k průběžnému rozvoji. Rozvojové osy jsou navzájem propojeny v integrovaný systém volných ploch, který jako zelená síť navzájem spojuje různé typy volných ploch (zemědělské plochy, les, plochy zeleně, vodní plochy, přírodní rezervace atd.). Při stanovování rozsahu a hustoty sítě zeleně jsou uplatňovány metody ekologického zónování a respektují se kritéria jako potřeba ochrany, schopnost rozvoje, hygienické požadavky města, nebo potřeba rekreačních ploch ze strany obyvatelstva.

Na základě popisu, analýzy a interpretace přírodních podmínek, historického vývoje zeleně města a rámce trvalých ekologických podmínek se v GZ formuluje soubor návrhů, které jsou nezastupitelné pro MGZ – jedná se především o:

- popis funkčních typů zeleně konkrétního města a návrh regulací
- návrh změn funkčních typů
- rozvoj systému zeleně – diferencovaně pro jednotlivé skladebné části
- rozvoj urbánního ÚSES
- stanovení ekologických limitů pro využití území

Otázky spojené s ekonomikou péče na úrovni systému zeleně úzce souvisí s posouzením významu každého objektu zeleně. Pro vyřešení těchto otázek je nutno sestoupit z obecné úrovně významu zeleně (vliv na parametry prostředí jako jsou teplota, vlhkost atd.) na úroveň významu plochy pro urbánní prostor. Této otázce nebyla doposud věnována v naší odborné literatuře patřičná pozornost. Při posuzování významu plochy je nutno vzít do úvahy minimálně:

- postavení plochy ve struktuře systému zeleně: především zohlednění příslušnosti do konkrétního skladebného prvku systému zeleně

- význam plochy pro vnější obraz města: obraz sídelního útvaru je výsledkem mnoha vlivů. Výchozí předpoklady konkrétní urbanistické kompozice jsou rázu přírodního, společenského a technického. Proporce mezi stavebními hmotami a vegetací hrají v tomto obraze nezastupitelnou roli
- součást vnitřního zeleného horizontu: některé plochy zeleně - situované především ve svahových dispozicích vytváří uvnitř urbánní struktury zelené pohledové horizonty. Tyto plochy bývají kompozičně nesmírně hodnotné. Velmi často doprovází významné historické stavby, popř. výrazně ovlivňují proporce mezi stavebními objekty sídla.
- funkce plochy jako clony (provozní a pohledová bariéra): v závislosti na vnitřní skladbě vegetačních prvků konkrétních ploch mohou tyto objekty plnit významné pohledové či jiné provozní bariéry. Účinnost těchto bariér je přímo závislá na stabilitě vegetačních prvků
- součást urbánního systému ekologické stability: urbánní ÚSES definuje a dotváří prostorovou spojitost sítě biocenter a biokoridorů v městském prostředí

Poznání významu plochy zeleně je základním metodickým krokem pro její zařazení do intenzitní třídy údržby.

2.1.2. Pasport zeleně

Pasport zeleně (PZ) patří mezi základní oborové nástroje pro výkon správy zeleně. Z hlediska územního plánování je možno chápat pasport zeleně jako územně plánovací podklad ze skupiny územně analytických podkladů (Zákon 183/2006 Sb.). Tyto podklady představují informační systémy zpracované způsobem, který umožňuje jejich účelné využití pro potřeby veřejné správy, zpravidla v digitální podobě. V současné době jsou tedy PZ zásadně zpracovávány jako logická a nenahraditelná vrstva geografických informačních systémů (GIS) sídel.

Pasport zeleně představuje základní informační vrstvou, nad kterou budujeme další úlohy a je složen ze dvou částí. Část mapová zachycuje prostorovou lokalizaci vegetačních a technických prvků ve vztahu k vymezeným hranicím (pozemkové parcely, hranice základních ploch, katastr atd.). Část datová obsahuje všechny potřebné kvantitativní údaje o vegetačních a technických prvcích a atributy prostorových jednotek (pozemkových parcel, vymezených základních ploch atd.).

Z hlediska oborové informační správy je pasport zeleně základním technicko provozním podkladem pro výkon správy zeleně. Při jeho tvorbě uplatňujeme tyto principy:

1. V rámci vymezených základních ploch systému zeleně PZ analyzuje skladbu vegetačních a technických prvků.
2. Pasportizovány jsou nejčastěji všechny (zřídka pouze část) plochy městské zeleně v zastavěném území města.
3. Nejmenší územní jednotkou, pro kterou je pořizován soubor dat o vegetačních a technických prvcích je pozemková parcela.
4. Každý v dnešních podmínkách vznikající pasport zeleně musí současně řešit majetkové vztahy k plochám zeleně - k tomu je nutno využít především specializovaného softwaru. PZ je tedy základním evidenčním nástrojem pro správu zeleně.
5. Základní úlohou, kterou řešíme nad pasportem zeleně je bezpochyby problematika ekonomiky (nákladovosti, časové náročnosti) údržby. PZ je tedy základním podkladem pro projekt údržby zeleně.

Poznámka: PZ je detailněji popsán v samostatné kap.č...

2.1.3. Dendrologický průzkum

Dendrologický průzkum (DP) patří mezi základní oborové nástroje pro výkon správy zeleně. Z hlediska územního plánování je možno DP rovněž chápat jako územně plánovací podklad (§ 3, Zákona č. 50/1976 Sb., ve znění doplňujících předpisů) ze skupiny územně technických podkladů. DP však bývá zpravidla pořizován pro vybrané objekty systému zeleně a proto je odbornou veřejností chápán především jako základní technicko provozní podklad pro výkon správy zeleně nebo jako průzkum pořizený v rámci připravovaného rozvojového programu konkrétního objektu zeleně.

Navrhované rozvojové programy naprosté většiny stávajících objektů zahradní či krajinářské tvorby využívají v různé míře pro naplnění kompozičního záměru stávajících dřevin. V tomto ohledu lze nepochybně konstatovat, že stávající dřeviny potenciálně využitelné pro cílovou kompozici představují pro architekta v podstatě nenahraditelnou složku řešeného prostředí, která tvoří logický základ téměř každého díla zahradní či krajinářské tvorby.

Dřeviny tvoří u většiny zahradních a krajinářských úprav kompoziční, prostorovou a ekologickou kostru a často jsou nositeli její vnitřní stability. Ve vztahu k časovému, prostorovému a vývojovému aspektu díla zahradní tvorby je velmi často aktuální celá řada souvisejících pěstebních problémů. Tato skutečnost je mimo jiné dána také tím, že dřeviny používáme v zahradní tvorbě v mnoha variantách jejich prostorového uspořádání. Důležitým metodickým krokem pro stanovení pěstebního záměru je poznání výchozího stavu v objektu zastoupených vegetačních prvků a posouzení možnosti jejich dalšího využití. Předmětem dendrologického průzkumu je zjištění vybraných vlastností dřevinných vegetačních prvků a posouzení jejich stability.

Důvody pro pořizování dendrologického průzkumu tedy mohou být velmi odlišné – např.: stanovení využitelnosti stávajících DVP v cílové kompozici, vytvoření podkladů pro formulaci pěstebních opatření, popř. pro plánování nákladů na režim péče aj.

Při analýze konkrétního řešeného problému vždy posuzujeme účel průzkumu, vypovídající schopnost dendrologickým průzkumem zjištěných skutečností a přiměřenost výsledků a nákladů. Na základě posouzení účelu a širšího kontextu, v kterém daný průzkum vzniká (např. s ohledem na přiřazení průzkumu k jednotlivým profesním výkonovým fázím) stanoví autor podrobnost hodnocení. Z tohoto pohledu lze rozlišovat:

- a) jednoduchý dendrologický průzkum: DP, kterým hodnotíme zpravidla primární vegetační prvky; výsledky průzkumu slouží především jako podklad
- b) podrobný dendrologický průzkum: DP, kterým hodnotíme zpravidla primární i sekundární vegetační prvky; výsledky průzkumu slouží především pro zpracování podkladů pro režim péče (provozní dokumentace, projekty pěstebních opatření).

Oba způsoby hodnocení se především liší strukturou a podrobností hodnocených atributů vegetačních prvků. DP se zpravidla realizuje ve dvou postupných krocích:

- a) inventarizace dřevin: cílem inventarizace dřevin je zjištění konkrétních hodnot předmětných atributů (vlastností) jednotlivých vegetačních prvků metodou terénního průzkumu
- b) vyhodnocení výsledků průzkumu: pro interpretaci výsledků inventarizace se používá řady statistických metod, které v principu musí odpovídat zvolené podrobnosti dendrologického průzkumu. Postupně je třeba odpovědět na v zadání formulované (ověřované) otázky. Standardně se jedná o vyhodnocení dendrologického potenciálu objektu.

2.1.4. Projekt režimu péče

Projekt režimu péče je dokument, který specifikuje systém opatření, jenž zajistí setrvalý rozvoj vegetačních prvků v souladu s programovými, prostorovými a kompozičními zásadami, které jsou stanovené pro danou plochu. S ohledem na praktické a provozní potřeby správ zeleně rozlišujeme podle předmětu projektu dva oborové typy dokumentů – projekt údržby a projekt pěstebních opatření. Východiska pro stanovení režimu péče uvádí např. ŠIMEK (2003).

Projekt údržby

je provozní dokumentace zpracovávaná zpravidla pro všechny plochy zeleně města resp. pro předmětné plochy v péči správy zeleně. Součástí projektu údržby – v případech kdy je to opodstatněné – může být analýza stavu údržby předmětných ploch zeleně. Nejdříve je posouzena dosahovaná úroveň údržby jednotlivých skladebných prvků (vegetačních i technických) a následně, na podkladě těchto dílčích hodnocení, je posouzena plocha jako celek.

Úroveň udržovací péče je termín, kterým vymezujeme kvalitu dosahované udržovací péče. V praxi se vymezují tři úrovně údržby:

- optimální úroveň - představuje všestranný a setrvalý rozvoj celého systému zeleně
- standardní úroveň - odpovídá představě o udržení současného stavu vegetačních prvků a jeho případném postupném zlepšování
- úroveň technologického minima - není vytvořen předpoklad ani k udržení současného stavu vegetačních prvků,

Po provedené analýze jsou zformulovány závěry, které směřují k vymezení základních okruhů problémů s ohledem na současný a optimální režim péče. Návrh vždy obsahuje kategorizaci ploch do intenzitních tříd údržby a doporučující závěry pro zlepšení stavu ploch zeleně.

Projekt obsahuje popis technologií udržovací péče pro jednotlivé vegetační prvky a údaje o zastoupení vegetačních a technických prvků na jednotlivých základních plochách (nejčastěji získané z pasportu zeleně). V projektu údržby se specifikuje nákladovost udržovací péče pro jednotlivé základní plochy (objekty) zeleně a následně pro celý systém zeleně popř. jeho vymezenou část. Pro každý vegetační prvek na základní ploše je tedy stanovena technologie údržby odpovídající konkrétní intenzitní třídě údržby, přiřazené této základní ploše.

Intenzitní třída údržby konkrétního vegetačního nebo technického prvku je definovaná souborem pracovních operací a četností jejich opakování. Osvědčenou formou zápisu je technologická karta – viz. obr.č.2

Projekt pěstebních opatření

je provozní dokumentace, která se zpracovává zpravidla pouze pro vybrané objekty (např. na rozvojové ose systému zeleně), popř. funkční typy (např. parky) nebo vegetační prvky (např. uliční stromořadí). Vzhledem k výjimečnému významu dřevin pro stabilitu kompozice většiny základních ploch zeleně jsou oborově rozpracována pěstební opatření především u dřevinných vegetačních prvků. Podkladem pro zpracování projektu pěstebních opatření je dendrologický průzkum. Struktura pěstebních opatření a východiska pro jejich navrhování jsou publikovány v dostupných periodikách (ŠIMEK 2002)

Obr.č.2 Technologická karta

♦ Zapojená skupina keřů listnatá									
Pracovní operace (p.o)	CÚ 2002	Počet opakování v IT			Cena (Kč) na opakování p.o. v IT			Poz.	
		1. IT	2.IT	3.IT	1. IT	2.IT	3.IT		
Vyhrabání listí	9,25532	3	2	1	27,766	18,511	9,255	1)	
Zmlazení keřů	19,77143	0,1	0,1	0,1	1,977	1,977	1,977		
Hnojení minerálním hnojivem	0,17760	0,2	0,2	0,2	0,036	0,036	0,036	2)	
Rytí půdy	7,15278	0,2	0,1	0	1,431	0,715	0,000		
Odpíchnutí okrajů	2,30000	2	1	0	4,600	2,300	0,000		
Celkem					35,809	23,539	11,268		
♦ Poznámka:									
1) vyhrabání listí z okolní plochy									
2) 70 g/m2									

Název vegetačního prvku

Název pracovní operace

Jednotková cena p.o.

Počet opakování v IT

Cena na opakování p.o. v IT

Upřesňující poznámka k pracovní operaci

Celková cena technologie v IT za 1 rok

2.1.5. Rozvojové programy

Jako rozvojové programy označují všechny typy záměrů, které vymezují a kvantifikují změny objektů zeleně a současně nenaplnují definici ostatních plánovacích nástrojů managementu ploch. Nejběžnější formou rozvojových programů jsou projekty zahradních či krajinářských úprav v konkrétní fázi rozpracování (studie, dokumentace k územnímu řízení (DUR), dokumentace ke stavebnímu řízení (DSP), projekt pro provedení stavby (PPS), dále pak podklady pro výběr dodavatele zahradní stavby/úpravy, popř. dokumentace skutečného provedení stavby/úpravy). Náležitosti a obsah projektů či dokumentace jsou součástí „Praktické příručky: Plánování území a projektování staveb“, která kontinuálně vychází péčí ČKA. Projektování zahradních a krajinářských úprav obsahuje část 19 této příručky ((SVOBODA, ŠIMEK 2003). S ohledem na rozsah této problematiky v oblasti projektování navrhuji všem zájemcům studium citovaného pramene.

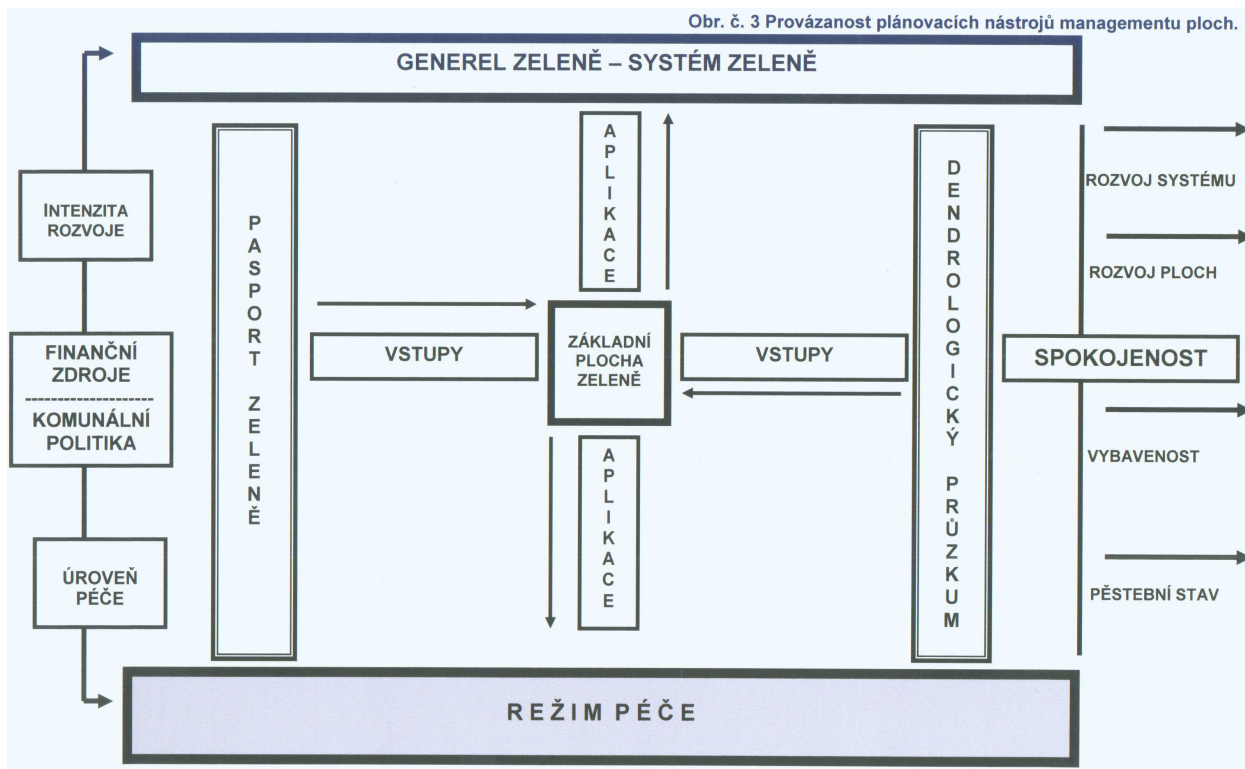
Samostatným problémem a současně výzvou je rozpracování technologií zakládání vegetačních a technických prvků do úrovně technologického standardu. Této výzvy se ujal Svaz zakládání a údržby zeleně a řešitelem je v současnosti Zahradnická fakulta Mendelovy zemědělské a lesnické univerzity v Lednici. Hlavním posláním technologických standardů je specifikovat podmínky a parametry při zakládání vegetačních prvků. Cílem je popsat tyto podmínky a parametry v obecné úrovni, – pouze k vybraným problémům bude zpracován výklad – zpravidla ve formě grafické zkratky. Při jejich zpracování se vychází ze základního předpokladu, že na ně v blízké budoucnosti bude navázáno zpracováním komentářů. Komentáře budou zpracovány skupinami odborníků z příslušné oblasti. V komentářích budou detailně popsány především ověřené postupy, specifikovány materiály a doporučení včetně variantních řešení. Tyto standardy volně navazují na výklad standardů výkonů zpracovaných pro plánování území a projektování staveb, které vznikají péčí ČKA.

2.1.6. Plánovací nástroje managementu ploch jako systém

Jednotlivé nástroje managementu ploch představují soubory informací, mezi kterými existují oborově velmi zajímavé vztahy. Některé nástroje jsou prostě zdrojem dat pro úlohy řešené v jiném oborovém dokumentu a tento zase po patřičném „přežvýkání“ poskytne velmi cenné informace jinému či přímo původnímu zdrojovému klientovi. Této situace plně využívají oborové informační systémy. Každý takový informační systém je založen na datovém modelu, který bývá pro laika (a současně odborníka ve své profesi) docela nesrozumitelný. Pro pochopení souvislostí je minimálně nutné znát obecné vstupy takové datové analýzy.

Obr.č. 3 znázorňuje logickou provázanost plánovacích nástrojů managementu ploch.

Komentář k obr. č. 3

- Schéma znázorňuje hlavní (!) tok informací mezi plánovacími nástroji. Pasport zeleně a dendrologický průzkum jsou „nosnými pilíři“, – základními zdroji informací-zajišťují totiž nezbytné informace o základních plochách zeleně.
- Základní plochy zeleně, (v plánování mluvíme o plochách) – resp. jednotlivé objekty zeleně, představují nejdůležitější organizační jednotku, která tvoří základ systému zeleně. Správné vymezení hranic základních ploch je rozhodujícím metodickým krokem při tvorbě plánovacích nástrojů. Je nutné si uvědomit, že každá základní plocha zeleně:
  - je základní evidenční jednotkou, která tvoří logicky vymezenou část systému zeleně. Základní plocha je tvořena z jedné nebo více pozemkových parcel nebo jejich částí.
  - je homogenní ve své převládající funkci – struktura vegetačních a technických prvků do značné míry určuje konkrétní funkční typ zeleně
  - má jednotný režim ochrany a návštěvnosti.
  - respektuje potřeby údržby – pro každou základní plochu je stanovena pouze jedna intenzitní třída údržby.
- Základní plochy zeleně představují entitu, s kterou dále pracují všechny plánovací nástroje. Tyto aplikace směřují v principu dvěma směry: prvním je zajištění řádného režimu péče, druhým je rozvoj systému zeleně na všech úrovních.
- Intenzitu rozvoje a úroveň péče primárně ovlivňují finanční zdroje, které jsou přímo ovlivňovány komunální politikou.
- Základním výstupem z naznačeného systému by měl být optimální uživatelský standard jako předpoklad SPOKOJENOSTI uživatele – občana.

3. Management zdrojů

Jak vyplývá z výše uvedených skutečností, poskytují nástroje managementu ploch vhodné informace pro diferencované plánování zdrojů. Pro tento účel je v ČR používáno několik „silných“ nástrojů oborové informační správy. V těchto oborových geografických informačních systémech jsou digitálně zachyceny prostorové struktury základních ploch, systémy zeleně i jednotlivé vegetační a technické prvky, a takto představují významnou pomoc pro organizaci péče.

Ze stanovení kvalitativních standardů pro plochy zeleně vyplývají potřebné náklady na údržbu. Mezi správou zeleně a komunálními politiky je nutno v tomto bodu docílit konsensu, aby se sladila přání se skutečností. Jednota musí panovat především v těchto otázkách:

- Jakou funkci / jakou nabídku má plocha zeleně splňovat / poskytovat?
- Jaká kvalita vybavení je k tomu potřebná?
- Jaká intenzita péče je nutná / žádoucí ?

Z takto získaných dat lze vypočítat celkové náklady na údržbu ploch zeleně a stanovit příslušná charakteristická čísla (normativy) pro každý funkční typ zeleně. Metodika takového postupu a dosažené zobecnitelné výsledky byly již publikovány (ŠIMEK 2003). S ohledem na jejich význam jsou uvedeny v tab.č.1.

Tab.č.1 Průměrné náklady na péči o některé funkční typy v intenzitních třídách udržovací péče					
Funkční typ	Zkr.	Průměrné náklady na údržbu FT v IT (Kč/m ²)			
		1.	2.	3.	celkové
zeleň lázeňských a hotelových domů	ZL	51,331	10,737		18,092
hřbitov	H	24,521	12,778	1,794	13,914
park	P	21,685	8,936	3,319	13,140
parkově upravená plocha	U	22,663	10,210	5,024	11,603
zeleň školních a kulturních zařízení	ZK	19,869	10,905	3,556	10,894
zeleň obytných souborů	ZB	13,224	10,177	5,264	9,400
zeleň ostatní občanské vybavenosti	ZC	16,450	10,215	4,614	8,920
zeleň dopravních staveb	ZD	16,271	10,665	4,178	7,683
ochranná vegetace	T		8,302	2,324	5,364
zeleň sportovních areálů	ZS		6,798	2,895	5,273
stabilizační vegetace svahů	S		6,107	2,903	4,011

Nutno však počítat s tím, že rozpočet na péči o veřejnou zeleň, stanovený zastupitelstvem, nebude odpovídat potřebě, nýbrž z důvodu finanční situace zůstane daleko za ním. I v tomto případě jsou však uvedená data důležitá, protože ozřejmují, proč a v jakém rozsahu se skutečný stav péče odchyluje od žádoucího stavu. Toto srovnání přání a skutečnosti otvírá možnosti pro dodatečné zásahy politiků. Na základě vývoje kvalitativních standardů, charakteristických čísel nákladů a možnosti provádět srovnání přání se skutečností, lze formulovat cílové dohody. Na tomto podkladu lze provádět kontroly, které umožňují porovnání s očekáváními politiků a které dovolují vnitroprovazní dodatečné zásahy. Zvláště pro komunální politiky jakožto laiky v oboru lze takto učinit cílové dohody transparentnějšími a odchylky od stanovených cílů pochopitelnějšími.

4. Management konfliktů

V managementu městské zeleně vedle sebe stojí četné cílové představy odborníků, politiků a občanů, které je nutno nejprve učinit transparentními, aby bylo možné je v rámci plánů pro rozvoj městské zeleně dovést ke konsensu. V dobách nedostatku zdrojů je tento proces stále obtížnější, protože se deficity ve vybavení či péči stávají stále zjevnějšími. Politici požadují, aby se stanovily priority.

Pro správu zeleně tato situace není nová, avšak volný prostor pro stanovování priorit se stává stále užším a požadavky po financích a personálu jsou stěží splnitelné. Díky instrumentarii managementu městské zeleně, který mají četné správy zeleně k dispozici, se však v současné době rýsují některé znaky pozitivního vývoje. Na datové bázi lze doložit, že politicky chtěného zlepšení lze dosáhnout pouze tehdy, budou-li současně dány k dispozici dodatečné zdroje pro některé úkoly v oblasti zeleně, například na zajištění bezpečnosti stromů a hřišť a na zajištění čistoty. Management konfliktů v oblasti městské zeleně, tj. zprostředkovávání mezi různými zájmovými skupinami s cílem dosažení kvalitativních zlepšení pro městskou zeleň, nabude v příštích letech ještě více na významu. Požadavky kladené na vzdělání a kvalifikaci správ zeleně porostou. Budování dobrých datových podkladů je nyní nezbytné, aby bylo možné nabídnout řešení. Šanci přežít mají pouze ti, kteří jsou schopni nabídnout řešení problémů, a nikoliv ty, které umějí pouze problémy popsat.

5. Management komunikace

Z důvodu nezbytnosti provozovat management konfliktů, vzhledem k rozličným zájmům, které jsou namířeny na veřejnou zeleň měst, vyvstávají otázky: „Jak silná je vlastně pozice úřadu v tomto procesu?“ a „Kde mají správy zeleně svou lobby?“ V první řadě je možno počítat s tím, že ve všech společenských skupinách existují pro veřejnou zeleň partneři. Otázka je pouze: „Jací partneři jsou natolik vlivní a spolehliví, aby mohli správy zeleně ve vykonávání jejich funkcí podpořit?“ Domnívám se, že nejdůležitějším a nejspolehlivějším partnerem je občan! Občan je uživatelem zeleně. Je odkázán na její existenci, atraktivitu a vybavení pro část svého denního odpočinku a volného času.

Dobrý management městské zeleně proto vlastní koncept pro image a marketing, který jednak zprostředkovává „filozofii firmy“ (Kdo jsme? Co děláme? Jaké cíle máme? atd.) vlastním logem a sloganem a který své služby svým zákazníkům (občanům) nabízí a prezentuje.

Použitá literatura

- BAUMGARTEN, Stadtgrünmanagement – Alter Wein in neuen Schläuchen? *In: Stadt und Grün* H. 52, č.10, 2003, s 11-16.
- GÄLZER, R. Grünplanung für Städte. Ulmer, 2001, s.408
- SVOBODA, M. Projektování zahradních a krajinářských úprav a územních systémů ekologické stability. In PLOS, J. ŠTĚPÁN, P. *Plánování území a projektování staveb*. Verlag Dashöfer: 2003. část 19.
- ŠIMEK, P. Zeleň sídel a ekonomika udržovací péče. *Zahrada – park – krajina*, 2003, roč. 13, č. 6, s. 2-10.
- ŠIMEK, P. Systémové aspekty managementu péče o sídelní zeleň. . *In Udržovací péče o zeleň*. Luhačovice: SZKT, 2003. s.7-13.
- ŠIMEK, P. Prinzipien des Zugangs zum Grünflächenmanagement in Siedlungen. Stand und Erfahrungen in Tschechien. *Stadt und Grün* 52, č.10, 2003, s. 23-27.
- ŠIMEK, P. Hodnocení dřevin a jejich porostů pro pěstební účely v zahradní tvorbě. *Zahrada – park – krajina*, 2002, roč.12, č.1, s.22-27.
- ŠIMEK, P. a KOL. Základní charakteristika správy zeleně ve statutárních městech České republiky. *In Udržovací péče o zeleň*. Luhačovice: SZKT, 2003. s.14-21.